

Rökning på svenska skolgårdar – en sammanställning

Rökning är fortfarande vanligt på skolgårdar runt om i Sverige, både på högstadie- och gymnasieskolor. Det visar en sammanställning som Folkhälsomyndigheten genomfört. Här ges en lägesbild av rökningens förekomst.

Faktabladet bygger på en sammanställning av regionala kartläggningar publicerade mellan 2015 och 2019 och kan användas som ett underlag vid tobaksförebyggande arbete.

Vanligare att röka på skolgårdar i gymnasiet

Förekomsten av rökning varierar mellan olika skolor och kartläggningar. Genomgående visar kartläggningarna att det är vanligare att personer röker på skolgården på gymnasiet än på högstadiet.

- Gymnasiet: Vid skolbesök ses personer röka på 27-69 procent av skolgårdarna.
- Högstadiet: Vid skolbesök ses personer röka på 2-33 procent av skolgårdarna.

Ofta ses också en skillnad i rökbeteende, där fler elever röker i grupp och mer öppet på skolgården på gymnasiet än på högstadiet. Rökning i anslutning till skolgården ses på många skolor, framförallt i gymnasiet.

Spår av rökning på skolgården är vanligt och ses på över en tredjedel av alla skolgårdar, i några kartläggningar på samtliga besökta skolgårdar.

Fåtal kartläggningar undersöker e-cigarett

Ett fåtal kartläggningar har även tittat på användningen av e-cigarett.

Det är relativt ovanligt att se personer röka e-cigarett på skolgården, och det noteras endast på några få skolor. I en enkätundersökning med personal från elevhälsan uppger dock en tredjedel att det förekommer bruk av e-cigarett på gymnasiet. På högstadiet är det en femtedel.

Sammanfattning

En sammanställning av kartläggningar på regional nivå visar att:

- Förekomsten av rökning varierar mellan olika skolor och kartläggningar.
- Vid skolbesök röks det på upp till en tredjedel av högstadieskolor och på upp till två tredjedelar av gymnasieskolor.
- Spår av rökning, till exempel fimpar, ses på över en tredjedel av alla skolgårdar, i några kartläggningar på samtliga besökta skolgårdar.
- Rökning i anslutning till skolgården ses på många skolor, framförallt i gymnasiet.

Faktabladet vänder sig till dig som arbetar med tobakstillsyn eller tobaksförebyggande arbete i skolan.

Detta faktablad är en del av Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd Rökfria skolgårdar. Information om kunskapsstödet och alla produkter hittar du på Folkhälsomyndighetens webb. Se även Skolverkets webb för tips på övningar och praktiskt stöd.

Skytning om rökförbudet varierar

Lagen anger att det ska finnas tydliga skyltar som informerar om rökförbudet på skolgården, men hur förekomsten ser ut varierar mellan skolor.

Skyltar eller motsvarande som upplyser om rökförbudet ses oftare på gymnasieskolor än på högstadieskolor. Hur förekomsten ser ut varierar dock mellan kartläggningarna. Vi ser också en stor variation mellan olika skolor i hur många skyltar som finns uppsatta, typ av skyltar, om skyltarna är tydliga och enhetliga och i vilket skick skyltarna är.

Vilseledande budskap förekommer

Det får enligt lag inte finnas askkoppar eller platser iordningställda för rökning på skolgården, detta kallas ibland för vilseledande budskap.

I de flesta kartläggningarna ses fler vilseledande budskap på gymnasieskolor än på högstadieskolor. Det gäller exempelvis askkoppar. Platser iordningställda för rökning var mer ovanligt, men samlingsplatser för rökning hade ändå ofta uppkommit på skolgården.

I vissa fall noteras askkoppar och skyltar som informerar om rökförbudet intill varandra, och det fanns skyltar som informerade om var rökning var tillåtet.

Planera för förebyggande insatser

Lagen kräver rökfria skolgårdar, men det röks fortfarande på skolgårdar runt om i Sverige. Det övergripande målet är att skydda personer från rökningens hälsorisker och förebygga rökning bland barn och unga.

Det går att arbeta framgångsrikt för att förhindra rökning och övrigt tobaksbruk i skolan. Läs mer om framgångsfaktorer för det lokala arbetet i skolan i faktabladet ”Att förebygga tobaksbruket bland unga – erfarenheter från svenska skolor”.

Om sammanställningen

Detta faktablad beskriver förekomsten av rökning på svenska skolgårdar med underlag från regionala kartläggningar publicerade mellan 2015 och 2019 (totalt 14 stycken) för en aktuell lägesbild.

Resultaten bygger på en sammanställning som genomförts av Folkhälsomyndigheten 2020. Där kan du läsa mer om hur vi genomfört sammanställningen, de kartläggningar som ingår och se en presentation av tidigare kartläggningar genomförda mellan 2011 och 2019. I sammanställningen kan du även läsa mer om vad som är bra att tänka på om du ska göra en kartläggning och vad olika mätmetoder kan visa.

Förekomsten av rökning har mätts på olika sätt och resultaten varierar med bland annat urval och metod. Mått som använts i ingående kartläggningar:

- Observationer av personer som röker eller spår av rökning på eller i anslutning till skolgården.
- Observationer av mått som ger en bredare bild av det tobaksförebyggande arbetet, till exempel skyltar om rökförbudet och askkoppar och platser iordningställda för rökning på skolgården.
- Enkät- och intervjuundersökningar.

Hela sammanställningen finns att läsa i rapporten ”Förekomsten av rökning på svenska skolgårdar”. Rapporten finns tillgänglig på Folkhälsomyndighetens webb.

Lagen om tobak och liknande produkter anger att rökning i skolan är förbjudet, både inomhus och på skolgårdarna. Lagen syftar till att förebygga rökning bland barn och unga. Skolan har även möjligheter att införa rökfria eller tobaksfria miljöer som inte omfattas av lagen.